

MAPA POMOCY USAMODZIELNIANYM

**wychowankom placówek
opiekuńczo-wychowawczych
i rodzin zastępczych**

**Poradnik dla osób pracujących
z usamodzielnianymi**

Wydawnictwo sfinansowane ze środków
Województwa Małopolskiego

REGIONALNY OŚRODEK POLITYKI SPOŁECZNEJ

KRAKÓW 2009

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie
30-070 Kraków, ul. Piastowska 32,
Tel./fax 012 422 06 36
www.rops.krakow.pl
e-mail: biuro@rops.krakow.pl

Redakcja: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie

Zdjęcie na okładce: Grzegorz Mróz

ISBN 978-83-60242-35-3

Nakład: 500 egz.

Skład, druk i oprawa:

nr rejestracyjny 0410020755

EXPOL, P.Rybiński, J.Dąbek Spółka Jawna

ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek; tel./fax: (054) 232 37 23, 232 48 73

e-mail: sekretariat@expol.home.pl, <http://www.expol.home.pl>

WSTĘP

Niniejszy poradnik kierujemy do pracowników systemu opieki nad dzieckiem i rodziną, którzy pracują z usamodzielnianymi, zarówno w placówkach opiekuńczo-wychowawczych jak i Powiatowych Centrach Pomocy Rodzinie i Miejskich Ośrodkach Pomocy Społecznej, przygotowują wychowanków do wejścia w samodzielne życie, wspierają ich w procesie usamodzielniania.

Usamodzielnianie wychowanka placówki opiekuńczo-wychowawczej czy rodziny zastępczej to trudny proces, wymagający odpowiedniego przygotowania służb i zaplecza społecznego usamodzielnianego, ścisłej współpracy interdyscyplinarnej wszystkich elementów systemu opieki nad dzieckiem i rodziną. Sukces tego procesu, w wyniku którego młody człowiek u progu dorosłości jest samodzielny ekonomicznie i społecznie, tj. funkcjonuje w sposób samowystarczalny zgodnie z normami przyjętymi w danej społeczności, jest miarą wydolności systemu pomocy społecznej w wymiarze lokalnym. Prowadzone przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie działania służące wzmocnieniu i wsparciu współpracy interdyscyplinarnej, jako standardu pracy w systemie opieki nad dzieckiem i rodziną, mogą mieć także zastosowanie w procesie usamodzielniania wychowanków. Rozpoczęcie procesu usamodzielniania, wybór opiekuna usamodzielnienia, który śmiało mógłby być kimś w rodzaju koordynatora procesu usamodzielnienia, to czas na budowę zespołu interdyscyplinarnego wokół osoby usamodzielnianego. Zespół taki mógłby się składać z opiekuna usamodzielnienia, wychowawcy/pracownika socjalnego z placówki lub rodzica zastępczego, w przypadku wychowanka rodziny zastępczej, pracownika socjalnego z gminy, na terenie której osiedla się wychowanek, pracownika PCPR zajmującego się usamodzielnianiami, pracownika Urzędu Pracy. Skład zespołu zależy od potrzeb i możliwości wychowanka oraz instrumentów wsparcia oferowanych przez instytucje. Niemniej jednak taka współpraca zespołu na rzecz pomocy usamodzielnianemu pozwoliłaby na skoordynowanie działań instytucji, wypracowanie jednego i spójnego planu pomocy młodemu człowiekowi. Proces usamodzielnienia to, można stwierdzić, proces pokonywania barier, przeszkód na drodze wychowanka, która i tak często bywa kręta i wyboista. Warto pomyśleć nad wypracowaniem na poziomie PCPR standardów usamodzielniania, wśród których głównym powinna być efektywna współpraca interdyscyplinarna.

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
CEL PORADNIKA	5
CZĘŚĆ I – PROCES USAMODZIELNIANIA KROK PO KROKU	5
Po pierwsze – USAMODZIELNIANY WYCHOWANEK JAKO PODMIOT PROCESU USAMODZIELNIANIA	5
Po drugie – OPIEKUN USAMODZIELNIENIA	7
Po trzecie – PROGRAM USAMODZIELNIENIA	7
Po czwarte – WNIOSEK O PRYZYCNANIE POMOCY	9
Po piąte – WARUNKI, KONIECZNE DO SPEŁNIENIA, ABY POMOCY UDZIELIĆ	10
Po szóste – RODZAJE I WYSOKOŚĆ ŚWIADCZEŃ	12
Po siódme – OBOWIĄZKI INSTYTUCJI, OBOWIĄZKI WYCHOWANKA W PROCESIE USAMODZIELNIANIA	12
Po ósme – KIEDY MOŻNA ODMÓWIĆ PRYZYCNANIA ŚWIADCZEŃ, ZAWIESIĆ LUB WSTRZYMAĆ ŚWIADCZENIE	13
CZĘŚĆ II – ELEMENTY PROCESU USAMODZIELNIANIA – GRUPY USAMO- DZIELNIENIA, GRUPY MIESZKANIOWE, MIESZKANIA CHRONIONE	15
Znaczenie grup usamodzielnienia i grup mieszkaniowych w procesie przygotowania wychowanków do samodzielnego życia	15
Pawlikowicki Dom Dziecka „Moja Rodzina” – Grupa Usamodzielnienia i Mieszkania Chronione	18
Grupy usamodzielnienia i mieszkania chronione w Zespole Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Jaszczurowej z siedzibą w Radoczy	21
Mieszkania chronione przy ZPOW w Bochni	23
CZĘŚĆ III – DOBRE PRAKTYKI NA RZECZ USAMODZIELNIANYCH	24
CZĘŚĆ IV – BAZA POWIATOWYCH CENTRÓW POMOCY RODZINIE I MIEJSKICH OŚRODKÓW POMOCY SPOŁECZNEJ	32

CEL PORADNIKA

Poradnik ma za zadanie służyć pracownikom systemu opieki nad dzieckiem i rodziną pracującym z usamodzielniającym się wychowankiem, ma pomóc zrozumieć wychowanka, ale także zainspirować do tworzenia spójnego systemu wsparcia oraz wprowadzania innowacyjnych rozwiązań na rzecz wchodzących w dorosłość wychowanków.

Proces usamodzielniania wychowanka placówki opiekuńczo-wychowawczej czy rodziny zastępczej, powinien zacząć się już w chwili, gdy wychowanek trafia do tej formy opieki zastępczej czy instytucjonalnej oraz, gdy logika i doświadczenie podpowiada nam, że nie będzie to pobyt kilkumiesięczny. W polskiej rzeczywistości o wiele łatwiej jest umieścić dziecko poza rodziną naturalną, niż go do niej przywrócić. Rozpoznając sytuację dziecka umieszczonego w placówce czy rodzinie zastępczej, poznajemy jego sytuację rodzinną, mieszkaniową, społeczną i edukacyjną. Jako profesjonalści dostrzegamy zagrożenia i szanse młodego człowieka i możemy podjąć próbę ukierunkowania jego zamierzeń i planów na przyszłość tak, aby w jak najlepszy sposób, na miarę jego i naszych możliwości przygotować go do samodzielnego życia i pełnienia ról społecznych.

Ważna uwaga! Proces usamodzielniania nie opiera się na przygotowaniu dokumentu pod nazwą *program usamodzielnienia*. Zbyt często o tym zapominamy, albo tłumaczymy się brakiem czasu na realną pracę z wychowankiem i jego otoczeniem społecznym. Program usamodzielnienia, przygotowywany najpóźniej na miesiąc przed uzyskaniem przez wychowanka pełnoletności, powinien być jedynie zebraniem najważniejszych postanowień i planów wychowanka, wypływających z indywidualnego programu pracy z nim w placówce, prawidłowo rozpoznanych jego oczekiwań i planów, w oparciu o rzetelnie zdiagnozowane możliwości podopiecznego oraz wydolność i możliwości systemu wsparcia.

Usamodzielnianie a usamodzielnienie. Usamodzielnianie jest procesem prowadzącym do usamodzielnienia, czyli uzyskania przez wychowanka samodzielności, np. w wymiarze społeczno-ekonomicznym. Nie wdając się w zbyt obszerne wyjaśnienia semantyczne, należy zaznaczyć, że sformułowania: **program usamodzielnienia i opiekun usamodzielnienia** pochodzą z ustawy o pomocy społecznej oraz aktów wykonawczych.

CZEŚĆ I PROCES USAMODZIELNIANIA KROK PO KROKU

Po pierwsze – USAMODZIELNIANY WYCHOWANEK JAKO PODMIOT PROCESU USAMODZIELNIANIA

Osoba, która osiągnęła pełnoletność w rodzinie zastępczej, oraz osoba pełnoletnia opuszczająca placówkę opiekuńczo-wychowawczą typu rodzinnego i socjalizacyjnego, dom pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schronisko dla nieletnich, zakład poprawczy, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy, specjalny ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapii zapewnijający całodobową opiekę i młodzieżowy ośrodek wychowawczy, zostaje objęta pomocą, mającą na celu jej życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem przez pracę socjalną, a także pomocą:

- pieniężną na usamodzielnienie;
- pieniężną na kontynuowanie nauki;

- w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym;
- w uzyskaniu zatrudnienia;
- na zagospodarowanie – w formie rzeczowej.
(art. 88 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomoc społecznej, tj. Dz.U. z 2008r., Nr 115, poz. 728 z późn. zm.)

„(...)wyjście wychowanków z opieki zastępczej poprzedza proces usamodzielnienia, w którym uczestniczą m.in. pracownicy socjalni Powiatowych Centrum Pomocy Rodzinie, pracownicy placówek opiekuńczo-wychowawczych, opiekunowie z rodzin zastępczych. Podstawowym celem procesu usamodzielnienia jest integracja wychowanków ze środowiskiem i przygotowanie do samodzielnego życia. Wychowanek jest aktywnym podmiotem tego procesu. To on podejmuje decyzje, współtworzy plan usamodzielnienia i wskazuje opiekuna usamodzielnienia, a inne osoby włączone w ten proces, pełnią tylko funkcje doradcze (...)” (M. Rymysza, A. Kwak, System opieki zastępczej w Polsce – ocena funkcjonowania na przykładzie procesu usamodzielniania wychowanków, Analizy i Opinie, Nr 68, Instytut Spraw Publicznych, 2006.)

Zanim omówimy tutaj poszczególne elementy procesu usamodzielniania, przypomnijmy kilka najważniejszych spraw:

Najważniejszą osobą procesu usamodzielniania jest wychowanek – młody człowiek opuszczający placówkę opiekuńczo-wychowawczą, rodzinę zastępczą. Usamodzielnianie dotyczy jego życia i najważniejszych spraw w tym życiu – rodziny, nauki, mieszkania, pracy. Kiedy przyjdzie czas na przygotowanie programu usamodzielnienia, o tym, co to za dokument, wychowankowi powinien powiedzieć wychowawca, opiekun lub pracownik socjalny w placówce lub w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie. Jeśli nie masz pewności, czy wychowanek zrozumiał, co to jest program usamodzielnienia i po co się go sporządza, WYJAŚNIJ JEGO WĄTPLIWOŚCI. Pamiętaj, że jest to twój obowiązek. A co najważniejsze – to co zostanie zapisane w programie – powinno być świadomą decyzją młodego człowieka, to on decyduje, co chce dalej robić, w jaki sposób chciałby, aby udzielono mu pomocy, jakiej pomocy potrzebuje. Zachęć go, by mówił o tym otwarcie i pytał, wskaż na co może liczyć, czego może oczekiwać i gdzie szukać pomocy. Przygotowując program usamodzielnienia z wychowankiem, każdy zapis w programie powinien być uzgodniony z nim samym, najlepiej, aby sam wychowanek wypełniał poszczególne części programu, zawierał w nich swoje postanowienia i decyzje dotyczące dalszego życia. Twoim zadaniem jest także uświadomienie młodemu człowiekowi, jakie zagrożenia mogą stać się jego udziałem w samodzielnym życiu, gdy już opuści placówkę czy rodzinę zastępczą i weźmie pełną odpowiedzialność za swoje czyny i zachowanie. Często młodzi ludzie nie mogą doczekać się 18 urodzin, wierząc, czasem trochę naiwnie, że teraz świat stoi przed nimi otworem i będą mogli czerpać z życia, bez dotychczasowego skrępowania regułami placówki czy zasadami panującymi w rodzinie zastępczej. Dlatego bardzo ważną rolą osoby pracującej z usamodzielnianym jest zyciulwie uświadomienie wychowankowi, jakie niebezpieczeństwa niesie dorosłe, samodzielne życie.

Po drugie – OPIEKUN USAMODZIELNIENIA

Opiekun usamodzielnienia, to osoba, która ma wspierać wychowanka w realizacji programu usamodzielnienia, a prościej, to osoba, która razem z wychowankiem ów program przygotowuje i następnie „pilnuje”, aby zawarte w planie postanowienia były realizowane, jest za wychowanka i jego postępowanie niejako odpowiedzialna. Bardzo ważne zatem, aby na opiekuna usamodzielnienia młody człowiek wybrał osobę, którą zna, której ufa, na którą może liczyć, osobę, która zna wychowanka, jego historię życia, złe i dobre sytuacje, które miały miejsce w jego przeszłości. Pomóż wychowankowi poszukać takiej osoby wśród rodziny i krewnych, zapytaj z kim łączy go ważna więź, komu zależy na jego losie i kto na pewno go wesprze i nie zostawi samemu sobie w trudnej chwili.

Może się zdarzyć, że w otoczeniu wychowanka nie ma takiej osoby. Wówczas możesz pomyśleć, aby wskazać mu wychowawcę, rodziców zastępczych, pracownika placówki, wychowawcę ze szkoły. Jednak pamiętaj o tym, co powyżej – niech coś wychowanka łączy z tą osobą, np. poczucie, że może na niej polegać i że jego los nie jest jej obojętny. Pomóż wybrać mu osobę nieprzypadkową, osobę wspierającą – będzie mu potrzebna na drodze do samodzielności. Powinna to być równocześnie osoba odpowiedzialna, dająca rękojmię prawidłowego wywiązywania się wychowanka z postanowień zawartych w programie usamodzielnienia, wykazująca się dużym zaangażowaniem w procesie realizacji dotychczasowego programu wychowawczego.

Opiekuna usamodzielnienia wychowanek powinien wskazać (przekazać jego dane osobowe i pisemną zgodę na bycie opiekunem usamodzielnienia do PCPR, na terenie którego mieści się placówka/rodzina zastępcza), najpóźniej na 2 miesiące przed ukończeniem 18 lat. Co ważne – powinien posiadać jego zgodę. Jeśli masz taką możliwość, podpowiedz wychowankowi, aby postarał się pamiętać o tym i nikogo nie zaskakiwał swoją decyzją podjętą w ostatniej chwili. Podpowiedz wychowankowi, aby decyzyjnie o wyborze opiekuna poprzedził rozmową z nim, jeśli opiekun ma wątpliwości na czym ma polegać jego rola, wyjdź z inicjatywą, aby opiekun skontaktował się z PCPR i wówczas zapoznaj kandydata na opiekuna usamodzielnienia z jego obowiązkami i prawami, wyjaśnij jego rolę.

Po trzecie – PROGRAM USAMODZIELNIENIA

Program usamodzielnienia to dokument, który jest podstawą do przyznania świadczeń, przewidzianych w ustawie o pomocy społecznej. Jest dokumentem obowiązkowym, bez niego niemożliwe jest przyznanie jakiegokolwiek pomocy. Zwykle jest on dość obszerny, a to dlatego, że stanowi opis wszystkich najważniejszych spraw z życia wychowanka i planów na przyszłość. Wprowadzając wychowanka w temat programu usamodzielnienia, zobrazuj mu tą czynność jako swoistą podróż w przeszłość i przyszłość, ale również opis tego, co dzieje się obecnie. Program ma służyć przede wszystkim wychowankowi, ma pomóc mu zaplanować swoją przyszłość, w oparciu o jego zdolności, możliwości przy wsparciu instytucji powołanych do tego. W programie wychowanek powinien napisać:

- **czy może liczyć na swoją rodzinę, krewnych, w jaki sposób ewentualnie chce być wspierany w kontaktach i relacjach z rodziną. Jeśli te relacje są dobre, każdy zwykle radzi sobie sam, jednak jeśli z kimś z rodziny wychowanek nie potrafi się porozumieć, może poprosić o wsparcie i właśnie w programie usamodzielnienia określić jakiego wsparcia oczekuje i od kogo (możesz zaproponować wychowankowi pomoc mediatora rodzinnego, który pomaga rozwiązywać konflikty rodzinne w sposób pokojowy),**

- jakie ma plany związane z nauką i zdobywaniem wykształcenia – wychowanek koniecznie musi przygotować plan określający, do jakiej szkoły chodzi obecnie, kiedy zamierza ją ukończyć, gdzie chce kontynuować naukę, czy chce podjąć naukę na jakimś kursie czy szkoleniu, kiedy planuje je zrealizować, jakie umiejętności zdobędzie, jaki zawód chce uzyskać, kiedy zamierza poszukiwać i podjąć pracę – ten plan znacznie ułatwi wychowankowi późniejsze wywiązywanie się z obowiązków osoby pobierającej świadczenie na kontynuację nauki (o czym poniżej),
- jak wygląda sprawa ubezpieczenia zdrowotnego – czy wychowanek ma możliwość być ubezpieczonym przez kogoś z członków rodziny (pracującego lub pobierającego świadczenie rentowe lub emerytalne), czy sam posiada np. rentę rodzinną, bowiem od niej jest pobierana składka na ubezpieczenie zdrowotne, czy też trzeba poszukać innych możliwości ubezpieczenia na wypadek choroby czy pobytu w szpitalu; **TO BARDZO WAŻNA SPRAWA**, którą musisz uświadomić wychowankowi, bowiem nieubezpieczony musi liczyć się z bardzo wysokimi kosztami leczenia, jakie będzie musiał pokryć ze swojej kieszeni; przygotowanie programu usamodzielnienia to czas, aby wyjaśnić wszystkie wątpliwości także w tej kwestii. Postaraj się uświadomić wychowankowi, że kończąc 18 lat, gdy zdecyduje się opuścić placówkę czy rodzinę, musi liczyć się z tym, że przejmuje odpowiedzialność za siebie i swoje życie i ma jako osoba dorosła obowiązki, jak każdy obywatel naszego kraju,
- jak ma się sprawa miejsca zamieszkania wychowanka – gdzie mieszka obecnie? gdzie chce zamieszkać po ukończeniu 18 lat, albo po opuszczeniu placówki czy rodziny zastępczej?

TO BARDZO WAŻNE, bowiem od tego zależy, gdzie będzie on składał wniosek o przyznanie pomocy na zagospodarowanie w formie rzeczowej,

- czy wychowanek jest właścicielem/współwłaścicielem jakiejś nieruchomości (domu, mieszkania, gospodarstwa rolnego), czy ma gdzie mieszkać? Wyjaśnij wychowankowi, kto i gdzie może ubiegać się o przyznanie mieszkania chronionego? Co to w ogóle jest mieszkanie chronione i czy może skorzystać z takiej możliwości? Czy, jeśli się uczy lub studiuje poza miejscem zamieszkania, może skorzystać z zakwaterowania w internacie, bursie czy akademiku? Czy może liczyć na dofinansowanie takiego zakwaterowania? Wyjaśnij wychowankowi, gdzie i kto może ubiegać się o przydział lokalu z zasobów gminy? Czy są inne możliwości uzyskania miejsca do zamieszkania (najem, kupno, np. na kredyt)? Jeśli wychowanek ma swoje plany i wie, jak i gdzie będzie mieszkać, koniecznie musi zapisać to w programie usamodzielnienia. Jeśli nie ma pomysłu w tej ważnej jednak sprawie, pamiętaj, że jesteś często podstawowym źródłem wiedzy wychowanka o możliwościach powiatu i gminy w zakresie pomocy w znalezieniu odpowiedniego miejsca zamieszkania,
- jeśli wychowanek nie zamierza się uczyć, koniecznie pomóż mu wskazać w programie usamodzielnienia z czego będzie się utrzymywał, czy podejmie pracę, czy potrzebuje wsparcia w znalezieniu zatrudnienia? Gdzie może nauczyć się pisać życiorys i list motywacyjny – dokumenty niezbędne przy poszukiwaniu pracy? Gdzie może znaleźć ogłoszenia i oferty pracy? Jak w ogóle zabrać się za szukanie pracy? Czy może liczyć na kogoś takiego jak asystent osoby bezrobotnej? Jakie korzyści daje zarejestrowanie się w Powiatowym Urzędzie Pracy i jakie dokumenty trzeba mieć ze sobą, aby się zarejestrować?

- przygotowując program usamodzielnienia z wychowankiem, zachęć go, aby sam określił na jakie wsparcie i pomoc liczy, ułatwi ci to wskazanie możliwości uzyskania przysługujących mu z mocy prawa świadczeń, zarówno tych dla usamodzielnianych, jak i tych zapisanych w ustawie o pomocy społecznej, dla osób spełniających kryteria dochodowe i inne.

W programie usamodzielnienia wychowanek zapisuje **plan realizacji swoich postanowień wraz z terminami** realizacji (np. ukończenie szkoły średniej – czerwiec 2011, rozpoczęcie kursu operatora wózka widłowego – lipiec 2011, zakończenie kursu, uzyskanie certyfikatu – wrzesień 2011). Daty są szczególnie ważne, pokazują realność wykonania planu, dla wychowanka są wskazówką, jakie kolejne działania należy podjąć, dla PCPR są także wskazaniem, jakie kolejne kroki podejmować w celu wsparcia wychowanka w procesie usamodzielniania.

Program usamodzielnienia opiniuje opiekun usamodzielnienia, podobnie jak wszelkie zmiany i modyfikacje w programie – muszą posiadać pozytywną opinię opiekuna usamodzielnienia.

WAŻNE! Program usamodzielnienia można zmieniać, nie jest on sztywnym dokumentem. Przyczyną zmian w programie może być zmiana sytuacji życiowej wychowanka – np. znalezienie dobrej pracy, która wyklucza dalszą naukę w planowanym trybie, związek małżeński, spodziewanie się dziecka. Zmiany w programie wychowanek musi uzgadniać ze swoim opiekunem usamodzielnienia oraz pracownikiem PCPR, z którym przygotowywał program, bowiem wymagają one zatwierdzenia przez kierownika/dyrektora PCPR. Kiedy wychowanek zakończy realizację programu usamodzielnienia, tj. np. zakończy naukę zgodnie z planami, otrzyma pracę i/lub mieszkanie, w każdym razie wypełni te najważniejsze postanowienia z programu, przyjdzie czas na jego podsumowanie i ocenę. Poinformuj wychowanka, że w tym celu będzie trzeba zgłosić się do PCPR i razem z opiekunem usamodzielnienia i pracownikiem PCPR, który przygotowywał program, podsumować, co się udało, a co niestety nie i dlaczego oraz jakie wychowanek ma dalsze plany i czy oczekuje jeszcze jakiejś formy wsparcia.

Po czwarte – WNIOSEK O PRYZNANIE POMOCY

Warunkiem najważniejszym, aby pomoc uzyskać, jest konieczność zawnioskowania o nią, czyli złożenia NA PIŚMIE prośby o udzielenie świadczenia.

Wniosek o przyznanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie i wniosek o przyznanie pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki wychowanek składa w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w powiecie, w którym zamieszkiwał przed umieszczeniem w placówce lub rodzinie zastępczej. Jednak wystarczy, że złoży go w PCPR w powiecie, na terenie którego mieszka (przebywa w placówce lub rodzinie zastępczej) i tam złoży wszystkie wymagane dokumenty (z tamtejszym pracownikiem przygotowuje także program usamodzielnienia w sytuacji, gdy jest on wychowankiem rodziny zastępczej). Zostaną one przekazane do powiatu właściwego, tj. tego, z którego wychowanek pochodzi. Dokumenty poświadczające miejsce zamieszkania wychowanka znajdują się w placówce lub u rodziny zastępczej.

Wniosek to PISMO o przykładowej treści:

Zwracam się z prośbą o udzielenie mi świadczenia na kontynuowanie nauki, w związku z ukończeniem przeze mnie 18 roku życia w dniu.....

Oświadczam, iż po ukończeniu 18 roku życia będę przebywał..... (np.: nadal w dotychczasowej placówce/rodzinie zastępczej, aż do ukończenia nauki rozpoczętej przed 18 rokiem życia)

lub:

Oświadczam, iż po skończeniu 18 roku życia zamierzam się usamodzielnić, opuszczam placówkę/rodzinę zastępczą i osiedlam się na terenie

Wniosek jest składany wraz z programem usamodzielnienia oraz pisemną zgodą opiekuna usamodzielnienia w PCPR, w którym wychowanek go przygotował lub (jeśli program był przygotowany w placówce), na terenie którego mieści się placówka, w której przebywa.

Po piąte – WARUNKI, KONIECZNE DO SPEŁNIENIA, ABY POMOCY UDZIELIĆ

PRZYPOMNIJMY! Aby ubiegać się o jakąkolwiek z form pomocy przewidzianych dla osoby usamodzielniającej, wychowanek musi przede wszystkim:

- !** wskazać opiekuna usamodzielnienia – najpóźniej na 2 miesiące przed ukończeniem 18 lat,
- !!** przygotować wraz z opiekunem usamodzielnienia i pracownikiem placówki lub PCPR program usamodzielnienia,
- !!!** złożyć we właściwym miejscu (PCPR w powiecie, w którym wychowanek przebywa) wniosek o przyznanie pomocy.

Samodzielne gospodarstwo domowe – mówimy o nim wówczas, gdy osoba prowadzi jednoosobowe gospodarstwo domowe (niekoniecznie sama mieszka), jest uprawniona do świadczeń dla usamodzielnianych, gdy jej dochód nie przekracza kwoty 477 zł x 200%, tj. kwoty 954 zł.

Prowadzenie **wspólnego gospodarstwa domowego** oznacza, że wspólnie z usamodzielnianym mieszka i gospodaruje jeszcze co najmniej jedna osoba. Jeśli z usamodzielnianym gospodarują np. 2 osoby, wówczas, aby móc ubiegać się o świadczenia, dochód wszystkich osób łącznie nie może przekroczyć kwoty 2106 zł (3 x 351 zł= 1053 zł x 200% = 2106 zł, 2106/3= 702 zł na osobę).

Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki przysługuje jeśli:

1. Wychowanek przebywa w placówce/rodzinie zastępczej na mocy postanowienia sądu i,
2. Przebywa w placówce/rodzinie zastępczej co najmniej rok i,
3. A) Ukończył 18 lat i opuszcza placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub rodzinę zastępczą i jednocześnie uczy się w gimnazjum, szkole zawodowej lub średniej, studium lub na studiach, a ponadto jego dochód nie przekracza 954 zł, jeżeli prowadzi samodzielne gospodarstwo domowe lub 702 zł na osobę w rodzinie jeśli prowadzi gospodarstwo z co najmniej 1 osobą.

WAŻNE! – wszystkie te warunki muszą być spełnione jednocześnie: przebywanie w placówce/rodzinie zastępczej na mocy orzeczenia sądu – co najmniej rok – ukończone 18 lat – opuszczanie placówki/rodziny zastępczej – kontynuowanie nauki – dochód poniżej kryterium dochodowego (954zł/702zł)

3. B) Ukończył 18 lat i nie opuszcza placówki opiekuńczo-wychowawczej lub rodziny zastępczej a pozostaje w niej na dotychczasowych zasadach do czasu ukończenia nauki rozpoczynając przed 18 rokiem życia i, oczywiście, uczy się w gimnazjum, szkole zawodowej lub średniej, studium lub na studiach, a ponadto jego dochód nie przekracza 954 zł, jeżeli prowadzi samodzielne gospodarstwo domowe lub 702 zł na osobę w rodzinie, jeśli prowadzi gospodarstwo z co najmniej 1 osobą.

WAŻNE! – wszystkie te warunki muszą być spełniane jednocześnie: przebywanie w placówce/rodzinie zastępczej na mocy orzeczenia sądu – co najmniej rok – ukończone 18 lat – pozostawanie w placówce/rodzinie zastępczej – kontynuowanie nauki – dochód poniżej kryterium dochodowego (954 zł/702 zł)

WNIOSEK o świadczenie na kontynuowanie nauki wychowanek składa wraz z podpisanym przez siebie i opiekuna usamodzielnienia programem usamodzielnienia. Program musi zostać zatwierdzony przez kierownika/dyrektora PCPR, właściwego do przyznania świadczenia.

POMOC przysługuje na okres roku szkolnego lub akademickiego.

ABY OTRZYMYWAĆ POMOC, wychowanek musi na początku każdego semestru składać do PCPR, który udziela pomocy na kontynuowanie nauki, zaświadczenia ze szkoły/uczelni, potwierdzającego fakt kontynuowania nauki. W tym celu wystarczy że uda się on do PCPR w powiecie na terenie którego mieszka/przebywa, zaświadczenia i dokumenty PCPR ma obowiązek przesłać do powiatu, który udziela świadczenia. Pomoc przysługuje na czas kontynuowania nauki, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez wychownika 25 lat.

Pomoc pieniężna na usamodzielnienie, przysługuje, jeśli wychowanek:

Spełnia dokładnie te same warunki, które są wymagane do pomocy na kontynuowanie nauki (wszystkie te warunki musi spełniać jednocześnie: przebywanie w placówce/rodzinie zastępczej na mocy orzeczenia sądu – co najmniej rok – ukończone 18 lat – opuszczanie placówki/rodziny zastępczej – dochód poniżej kryterium dochodowego – 954 zł/702 zł), poza tym, jeśli wychowanek kontynuuje naukę zazwyczaj pomoc na usamodzielnienie otrzymuje po jej zakończeniu, a jeśli nie kontynuuje nauki, może tę pomoc uzyskać tuż po skończeniu 18 roku życia. Jeśli wychowanek się uczy, w uzasadnionych przypadkach, np. otrzymanie mieszkania, chęć ukończenia kursu zawodowego, który podniesie szanse na znalezienie pracy, pomoc na usamodzielnienie może otrzymać w trakcie nauki.

Istotna zasada jest taka, że najważniejsze co zostanie zapisane w programie usamodzielnienia. W przypadku pomocy na kontynuowanie nauki wychowanek musi określić dokładny plan nauki, kolejne szkoły i terminy ich ukończenia. W przypadku pomocy na usamodzielnienie musi z kolei zadeklarować, iż wykorzysta ją na zaspokojenie ważnej życiowej potrzeby, np. polepszenie warunków mieszkaniowych (remont, zakup mebli, sprzętów AGD), podniesienie kwalifikacji zawodowych (kurs, szkolenie), rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej (zakup sprzętu, narzędzi, mebli do prowadzenia firmy), pokrycie wydatków związanych z nauką (opłata za kurs, studia, zakup podręczników).

Pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej przysługuje bez względu na dochód oraz czas przebywania w placówce/rodzinie zastępczej. WARUNKIEM otrzymania pomocy jest

fakt, że umieszczenie w placówce/rodzinie nastąpiło na podstawie orzeczenia sądu oraz, jak w przypadku pomocy na usamodzielnienie i kontynuowanie nauki, konieczność przygotowania i zobowiązania się do realizacji programu usamodzielnienia.

Po szóste – RODZAJE I WYSOKOŚĆ ŚWIADCZEŃ

Pomoc pieniężna na usamodzielnienie – jeśli wychowanek przebywał w placówce socjalizacyjnej lub rodzinnej (lub łącznie w kilku placówkach) powyżej 3 lat może otrzymać kwotę 6588 zł, jeśli pobyt trwał od 2 do 3 lat kwota wyniesie 3294 zł, jeśli zaś ten okres to od 1 roku do 2 lat – kwota odpowiednio 1647 zł.

Jeśli z kolei wychowanek przebywał w rodzinie zastępczej, młodzieżowym ośrodku wychowawczym, specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, zakładzie poprawczym lub schronisku dla nieletnich przez okres powyżej 3 lat, pomoc na usamodzielnienie wyniesie 4941 zł; jeśli pobyt trwał od 2 do 3 lat – pomoc to 3294 zł; jeśli zaś ten okres to od 1 roku do 2 lat – kwota pomocy to 1647 zł.

Okresy pobytu w różnych formach opieki zastępczej jak i w różnych placówkach sumują się.

Pomoc pieniężna na usamodzielnienie ma charakter jednorazowy.

Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki ma stałą wysokość i wynosi 494,10 zł. Jest to świadczenie wypłacane co miesiąc.

Pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej nie jest wypłacana w gotówce. Wysokość pomocy rzeczowej ustalana jest w oparciu o przeprowadzony wywiad środowiskowy w zależności od sytuacji socjalno-bytowej i jest sprawą uznaniową, nie każdy wychowanek dostaje jej tyle samo. Jej wartość określa się indywidualnie w zależności od sytuacji i potrzeb wychowanka, jako równowartość kwoty nie wyższej niż 4941 zł. Jeśli wychowanek posiada orzeczenie o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności wartość pomocy na zagospodarowanie to dokładnie kwota 4941 zł. W zależności od zasad przyznawania pomocy na zagospodarowanie przez dany powiat, może on otrzymać decyzję o wysokości przyznanej pomocy i za taką kwotę będzie dokonywał zakupów np.:

- materiałów niezbędnych do przeprowadzenia remontu i wyposażenia mieszkania;
- niezbędnych urządzeń domowych (np. pralki, lodówki, kuchenki, miksera itp.);
- pomocy naukowych;
- sprzętu rehabilitacyjnego;
- sprzętu, który może służyć do podjęcia zatrudnienia.

a następnie konieczne będzie przedłożenie dokumentów rozliczeniowych – faktur do PCPR.

O szczegółach i zasadach przyznania i rozliczenia pomocy rzeczowej na zagospodarowanie wychowanek powinien dowiedzieć się podczas przygotowania programu usamodzielnienia od pracownika PCPR.

Pomoc na zagospodarowanie ma charakter jednorazowy.

Po siódme – OBOWIĄZKI INSTYTUCJI, OBOWIĄZKI WYCHOWANKA W PROCESIE USAMODZIELNIANIA

Obowiązki powiatu (reprezentowanego przez PCPR):

- *Wsparcie wychowanka w przygotowaniu programu usamodzielnienia*

- Zatwierdzenie (przez dyrektora/kierownika PCPR) programu usamodzielnienia, wszelkich zmian w programie
- Przekazanie programu usamodzielnienia oraz wniosków o przyznanie pomocy do właściwego, ze względu na miejsce zamieszkania wychowanka przed umieszczeniem w placówce lub rodzinie zastępczej, powiatowego centrum pomocy rodzinie
- Rozpatrzenie wniosku osoby usamodzielnianej o przyznanie świadczeń, w porozumieniu z opiekunem usamodzielnienia
- Udzielanie świadczeń pieniężnych na usamodzielnienie i kontynuowanie nauki dla wychowanków, którzy przed umieszczeniem w placówce lub rodzinie zastępczej przebywali na terenie tego powiatu
- Udzielenie świadczenia na zagospodarowanie w formie rzeczowej dla wychowanków zamierzających osiedlić się na terenie danego powiatu
- Udzielenie pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, w uzyskaniu zatrudnienia (we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy).

Obowiązki placówki opiekuńczo-wychowawczej/rodziny zastępczej:

- Poinformowanie do dnia 10 grudnia roku poprzedzającego właściwe PCPR o wszystkich wychowankach, którzy w następnym roku osiągną pełnoletność
- Poinformowanie właściwe PCPR o zamiarze usamodzielnienia się wychowanka, co najmniej na 3 miesiące przed planowanym terminem opuszczenia placówki czy rodziny zastępczej
- Przekazanie do właściwego PCPR dokumentacji dotyczącej osoby usamodzielnianej, nie później niż na miesiąc przed terminem opuszczenia przez wychowanka placówki czy rodziny zastępczej
- Udzielanie przez specjalistów pracujących w placówce opiekuńczo-wychowawczej porad byłym wychowankom placówki opiekuńczo-wychowawczej w okresie 3 lat po opuszczeniu przez nich tej placówki.

Obowiązki usamodzielniającego się wychowanka:

- **Wybór opiekuna usamodzielnienia, uzyskanie jego pisemnej zgody i przekazanie jego danych osobowych na 2 miesiące przed ukończeniem 18 lat przez wychowanka do PCPR, na terenie którego znajduje się placówka/rodzina zastępcza**
- Przygotowanie programu usamodzielnienia, złożenie wniosków o przyznanie pomocy
- Zgłaszanie wszelkich zmian w swojej sytuacji życiowej, które mają wpływ na zapisane w programie usamodzielnienia ustalenia.

Po ósme – KIEDY MOŻNA ODMÓWIĆ PRYZNANIA ŚWIADCZEŃ, ZAWIESIĆ LUB WSTRZYMAĆ ŚWIADCZENIE

WAŻNE! Jeśli wychowanek spełnia któryś z poniższych warunków musi się liczyć z tym, że **nie otrzyma** świadczenia dla usamodzielnianego. Pomocy pieniężnej na usamodzielnienie i na kontynuowanie nauki można bowiem odmówić w przypadku, gdy:

- Aktualne zachowanie wychowanka, inne zachowania z przeszłości mogą wskazywać, iż pomoc wykorzysta na niewłaściwie, nie przeznaczaj jej na to, na co pozwala ustawa, wydając np. na rozrywki czy używki,
- Zanim wychowanek skończył 18 lat uciekał z placówki lub rodziny zastępczej, w których przebywał,

- Wychowanek porzucił naukę, która miała dać mu konkretny zawód i nie podjął pracy w zamian za rzuconą szkołę,
- Wychowanek został skazany prawomocnym wyrokiem za przestępstwo popełnione umyślnie.

Są również sytuacje, kiedy wychowanek otrzymuje już świadczenie na kontynuację nauki, ale wydarzy się coś, co spowodować może zaprzestanie udzielania tej formy pomocy:

- Wychowanek kontynuuje naukę w szkole ponadgimnazjalnej, szkole ponadpodstawowej lub szkole wyższej, która zapewnia nieodpłatną naukę i nieodpłatne pełne utrzymanie – czyli zapewnia wyżywienie i zamieszkanie, np. seminarium duchowne, szkoła wojskowa lub
- bez uzasadnionych powodów wychowanek zmienił trzykrotnie na tym samym poziomie kształcenia szkołę lub szkołę wyższą.

Inną sytuacją jest czasowe zaprzestanie udzielania świadczenia, czyli zawieszenie. Dotyczy to pomocy na kontynuowania nauki, ale także pomocy na usamodzielnienie. Zawieszenie przyznanej pomocy może nastąpić na okres nie dłuższy niż rok. Obowiązkiem wychowanka jest zapisanie, z pomocą opiekuna usamodzielnienia w programie usamodzielnienia przyczyn zawieszenia oraz planu pokonania tych przyczyn tak, aby świadczenie mogło być wznowione. Oczywiście, jak każda zmiana w programie usamodzielnienia, i ta musi być zatwierdzona przez dyrektora/kierownika PCPR. Dlatego koniecznie poinformuj wychowanka, aby pamiętał, by zgłosić się wraz z opiekunem usamodzielnienia do swojego PCPR.

Zawieszenie może mieć miejsce, gdy:

- wystąpiły szczególne okoliczności związane z tokiem nauki, stanem zdrowia lub zdarzeniem losowym dotyczącym osoby usamodzielnianej to znaczy np. że wychowanek ciężko zachorował, wychowanka zaszła w ciążę,
- wychowanek postanowił zrobić sobie dłuższą niż wakacje przerwę po ukończeniu jednej szkoły a rozpoczęciu nauki w kolejnej – wyższej stopniem, bo np. wyjeżdża za granicę, aby uzyskać dodatkowy dochód,
- wychowanek wydał/ wydaje otrzymywaną pomoc niezgodnie z planem i postanowieniami programu usamodzielnienia,
- wychowanek nie realizuje postanowień programu usamodzielnienia, a nie dokonał w nim zmian

Zawieszenie pomocy na kontynuację nauki i usamodzielnienie musi nastąpić w przypadku, gdy przeciwko wychowankowi wszczęto postępowanie karne o przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego, do czasu prawomocnego zakończenia postępowania.

Jeżeli pomimo zawieszenia pomocy, po upływie czasu na który pomoc została zawieszona (maksymalnie rok) nie uda się przezwyciężyć trudności i pokonać przyczyn zawieszenia, wychowanek musi się liczyć z odmową udzielenia pomocy.

CZĘŚĆ II ELEMENTY PROCESU USAMODZIELNIENIA – GRUPY USAMODZIELNIENIA, GRUPY MIESZKANIOWE, MIESZKANIA CHRONIONE

Tę część poradnika poświęcimy przykładom funkcjonowania grup usamodzielnienia i mieszkań chronionych na terenie Małopolski. Do napisania artykułów na temat działalności na rzecz usamodzielnianych w tym zakresie zaprosiliśmy placówki opiekuńczo-wychowawcze z terenu Małopolski, w ramach których funkcjonują grupy/mieszkania usamodzielnienia i mieszkania chronione.

Znaczenie grup usamodzielnienia i grup mieszkaniowych w procesie przygotowania wychowanków do samodzielnego życia

Przygotowanie młodych ludzi do wartościowego samodzielnego życia stanowi główne zadanie domu dziecka i jego podstawową funkcję. Obciążeni bagażem doświadczeń, pozbawieni oparcia w rodzinie, otoczeni negatywnymi wzorcami w swoim najbliższym środowisku, młodzi ludzie potrzebują, by nimi pokierować, by ich wesprzeć i nauczyć tego, co niezbędne do dobrego funkcjonowania w dorosłym życiu.

Przygotowanie do samodzielności najpełniej i najlepiej przebiega w rodzinie. Dziecko pozbawione wsparcia rodziny, wychowywane przez instytucję z jej sztywnymi formami pracy nie ma kontaktu z realnymi problemami życiowymi. W placówce trudne jest przygotowanie do samodzielności, nie sprzyja temu zbiorowe żywienie, zbiorowe zakupy, pełna obsługa. W konsekwencji u dzieci kształtują się postawy roszczeniowe zamiast samodzielności, umiejętności podejmowania decyzji i brania odpowiedzialności za własne życie.

Podążając za reformą w opiece nad dzieckiem i wychodząc naprzeciw potrzebom wychowanków, w latach 2001-2003 przeprowadzono reorganizację Domu Dziecka nr 1 w Krakowie, polegającą na utworzeniu autonomicznych grup usamodzielnienia i grup mieszkaniowych. Grupa usamodzielnienia i jedna grupa mieszkaniowa funkcjonują w odrębnych lokalach poza budynkiem, w którym mieściła się tradycyjna placówka. Pozostałe dwie grupy mieszkaniowe zajmują dwa wyodrębnione segmenty mieszkaniowe w budynku placówki. W niedługim czasie grupy te będą także funkcjonować w dwóch mieszkaniach w kamienicach miasta. Wszystkie grupy będą więc funkcjonować w niezależnych mieszkaniach wtopionych w społeczność lokalną.

Samodzielne mieszkanie przybliży wychowankom wzór dobrze zorganizowanego i wyposażonego mieszkania rodzinnego.

Dzieci i młodzież jest bardzo zadowolona z funkcjonowania w odrębnych mieszkaniach ponieważ nie mają poczucia etykietyzowania, jako wychowankowie domu dziecka.

W wyniku przekształceń dom dziecka przestał być molochem. Nie ma w nim tłumy, hałasu, nadmiaru opiekunów: kucharek, praczki, krawcowej pielęgniarki, sprzątaczek. Udało się stworzyć bardziej kameralne, rodzinne formy opieki i wychowania, w których dzieci mają możliwość nabywania praktycznych umiejętności potrzebnych im w dorosłym życiu. Każda grupa prowadzi samodzielne gospodarstwo domowe, rozlicza się z własnego budżetu przeznaczanego na żywienie, środki czystości i higieny osobistej, artykuły szkolne.

W grupie usamodzielnienia przebywają starsi wychowankowie, powyżej 14 roku życia, pod opieką wychowawców. Z uwagi na to, że w grupach mieszkaniowych przebywają młodsze dzieci w różnym wieku (od 3 do 18 lat) głównie rodzeństwa, wychowawców w ich codziennej pracy wspiera pomoc wychowawcy. Do jej obowiązków należy dokonywanie zakupów żywności, przygotowywanie obiadów i pomoc młodszym dzieciom w codziennych obowiązkach

jak np. praniu, prasowaniu, odprowadzaniu do szkoły, do przedszkola. Natomiast w grupie usamodzielnienia wszystkie czynności związane z prowadzeniem gospodarstwa domowego wychowankowie wykonują samodzielnie pod nadzorem wychowawców.

Grupy działają w oparciu o zasady wspólnie przyjęte i akceptowane przez dorosłych i dzieci. Działania wychowawcze są zindywidualizowane zarówno w stosunku do każdego dziecka jak i jego rodziny.

Każda grupa realizuje program, którego celem jest autentyczne przygotowanie dziecka do samodzielności.

Założenia programowe obejmują:

1. Kształtowanie wiedzy i umiejętności w zakresie samoobsługi poprzez:
 - dbałość o zdrowie i higienę osobistą,
 - dokonywanie zakupów,
 - opracowywanie jadłospisów i przygotowywanie posiłków,
 - sprzątanie, pranie,
 - nauka rozsądnego gospodarowania budżetem domowym,
 - załatwianie spraw urzędowych.
2. Rozwój umysłowy i kształtowanie pozytywnego stosunku do nauki:
 - motywowanie do zdobywania wiedzy i dobrego przygotowania zawodowego,
 - systematyczne przygotowanie do lekcji szkolnych,
 - rozwijanie indywidualnych zainteresowań,
 - udział w życiu kulturalnym.
3. Życie rodzinne:
 - wykorzystywanie pozytywnych wzorów życia rodzinnego dorosłych opiekujących się grupą i osób zaprzyjaźnionych,
 - uczenie odpowiedzialnego partnerstwa i przygotowanie do dojrzałego rodzicielstwa,
 - podtrzymywanie więzi z rodziną naturalną,
 - organizowanie uroczystości rodzinnych, wspólnych wyjazdów.
4. Życie społeczne:
 - przyswojenie norm moralnych i stosowanie ich w życiu codziennym,
 - kształtowanie, ustanawianie i przestrzeganie zasad współżycia w grupie,
 - uczenie poznawania i nazywania swoich emocji oraz ich wyrażania w sposób akceptowany społecznie,
 - uczenie optymalnego wykorzystywania czasu wolnego,
 - profilaktyka uzależnień.

W grupie mieszkaniowej dzieci funkcjonują pełniąc określone role przydzielone w zależności od wieku i możliwości intelektualnych. Podstawowe role w grupie mieszkaniowej są przydzielane rotacyjnie w cyklu tygodniowym, są to: gospodarz, kucharz, zaopatrzeniowiec, porządkowy. Gospodarz – otwiera drzwi, wpuszcza gości, czuwa nad właściwym użytkowaniem sprzętu AGD, praniem i prasowaniem. Kucharz w weekendy przygotowuje pod nadzorem wychowawcy posiłki, a w tygodniu pomaga pomocy wychowawcy, nakrywa do stołu, sprząta, odpowiada za właściwe przechowywanie produktów żywnościowych, za porządek w kuchni. Zaopatrzeniowiec – samodzielnie dokonuje zakupów lub pomaga w zakupach. Porządkowy odpowiada za czystość i porządek w pomieszczeniach wspólnie użytkowanych: łazienka, wc, pokój wypoczynkowy. W grupach mieszkaniowych dzieci mogą pełnić także inne role, takie jak: złota rączka, listowy, kwiaciarka, meteorolog, domowy dobry duch i inne.

Starsi wiekiem wychowankowie pełnią role starszego brata/siostry i przewodnika w codziennym życiu, zajęciach, nauce i opiece nad młodszymi w zakresie powierzonym, nadzorowa-

nym i ocenianym przez wychowawcę. Młodszy wychowanek pełni rolę młodszej siostry/brata uczącego się odzajemniać za doznaną troskę i opiekę pod nadzorem wychowawcy. Młodzież wykonując określone samodzielne zadania, jak np. dokonywanie zakupów, uczy się racjonalnego gospodarowania pieniędzmi, samodzielności, umiejętności decydowania, oszczędności. W ramach zajęć kulinarnych dzieci nabywają praktyczne umiejętności przygotowywania posiłków. Organizują przyjęcia np. z okazji imienin: przygotowują zaproszenia dla gości, ustalają menu, uczą się dekorowania i estetycznego nakrywania stołu, przygotowują zabawy towarzyskie, sprzątają po zakończonym przyjęciu. Podczas wykonywania tych czynności dzieci uczą się zespołowego działania, współpracy ze sobą, odpowiedzialności za przydzielone zadania.

W ramach przygotowania do życia rodzinnego kształtowana jest u dzieci prawidłowa wizja swojej przyszłej rodziny ze szczególnym uwzględnieniem roli matki i ojca oraz poznanie właściwych zachowań i postaw rodzicielskich.

Odbывают się różnego typu zajęcia w zależności od wieku dzieci na tematy: przyjaźń, miłość i odpowiedzialność, moja przyszła rodzina. Zajęcia prowadzone są w formie dyskusji, przygotowania prac plastycznych, poznawania ciekawych pozycji literatury. Wychowawcy wykorzystują tu pozytywne wzorce własnego życia rodzinnego.

W ramach przygotowania wychowanków do samodzielnego życia dużą wagę przywiązujemy do działań prozdrowotnych, których celem jest wdrażanie do świadomej troski o własne zdrowie i kształtowanie nawyków higienicznych. Z uwagi na to, że samodzielnie przygotowują posiłki szczególnie nacisk kładzie się na higienę osobistą, częste mycie rąk, schludny wygląd.

By przygotować dzieci do prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie, ogromne znaczenie przywiązuje się do organizacji zajęć psychoedukacyjnych kształtujących postawę asertywną, których celem jest nauczanie dzieci i młodzieży wypowiadania własnego zdania, opinii oraz mówienia zdecydowanego: „nie” w sytuacjach stanowiących zagrożenie np: palenie tytoniu, zażywanie środków odurzających, agresja.

Mając na uwadze fakt, że zdecydowana większość wychowanków ma ogromne trudności szkolne, staramy się bardzo aktywnie współpracować z nauczycielami. Wypracowaliśmy formę ścisłych kontaktów poprzez przygotowywanie samodzielnie przez dzieci i młodzież spotkań z nauczycielami w grupach mieszkaniowych. Dzieci przygotowują poczęstunek: pieką ciasta, robią sałatki i desery, przygotowują upominki, np. z okazji Dnia Edukacji. Nauczyciele odwiedzając dzieci mają okazję zobaczyć, jak mieszkają i funkcjonują poza szkołą.

Większość wychowanków to dzieci i młodzież, która ma zaniżoną samoocenę, przejawia trudności w nawiązywaniu prawidłowych relacji społecznych, stąd jednym z podstawowych zadań realizowanych w grupach mieszkaniowych jest włączanie dzieci w aktywne życie społeczne poza placówką np. dzieci wdrażane są do załatwienia różnego typu spraw, które wymagają od nich przełamania własnych lęków, zahamowań w kontaktach z ludźmi. Przykładowo samodzielnie załatwiają swoje sprawy, np. wyrabianie legitymacji szkolnej, wykupienie biletu miesięcznego MPK, załatwianie spraw na poczcie i inne. Załatwiając różne sprawy na mieście, poznają topografię miasta, funkcjonowanie różnych instytucji, placówek zdrowia, handlowych, usługowych. Dzięki temu nabierają pewności siebie, wiary we własne możliwości, uczą się odpowiedzialności i zasad współżycia społecznego.

Metody i formy pracy w autonomicznych grupach znacznie odbiegają od rzeczywistości metodycznej tradycyjnych placówek opiekuńczo-wychowawczych. Dzięki zmniejszeniu liczebności grup do 12 dzieci możliwy jest naprawdę indywidualny kontakt dorosłego z dzieckiem, jest szansa na więź emocjonalną między nimi, która warunkuje powodzenie oddziaływań wychowawczych. W swej pracy wychowawcy opierają się przede wszystkim na metodach

działań indywidualnych, metodach przydzielania funkcji i ról społecznych. Najważniejszą bodaj jest metoda wpływu osobistego wychowawcy, np. działanie przykładem, sugestią, perswazją oraz kierowanie samowychowaniem młodego człowieka. Charakterystyczne są następujące formy pracy: dialog, spotkanie, negocjacje, w przypadku starszej młodzieży – kontrakt.

Czołową formą kontaktu osoby dorosłej (wychowawcy) z wychowankiem staje się dialog. Stanowi on warunek funkcjonowania kameralnej formy grupy mieszkaniowej, albowiem każda sprawa wygląda inaczej z pozycji każdego wychowawcy i każdego wychowanka. Spotkanie dwojga ludzi (dorosłego i dziecka) będących dla siebie wzajemną wartością pozwala na konfrontację postaw, uczuć, poglądów, potrzeb, dążeń. W tej szczerej konfrontacji czasem zbieżnej – choć nie zawsze – rodzą się zadania i działania wspólnie podejmowane i wspólnie realizowane.

W grupie usamodzielnienia i w grupach mieszkaniowych nie ma ramowego programu dnia typowego dla tradycyjnej placówki. Zastępują je spotkania oraz kontrakty, czyli swoistego rodzaju umowy. Kontrakt zbiorowy zawierany jest przez wszystkich wychowanków z wychowawcami na cały okres pobytu w grupie, natomiast indywidualny na określony czas, pomiędzy danym wychowankiem a wychowawcą. Są to formy, które uczą młodych ludzi ponoszenia odpowiedzialności za swoje postępowanie i podejmowania ważnych decyzji.

Po kilku latach funkcjonowania grup zaobserwowaliśmy u starszych dzieci i młodzieży zmiany w stosunku do własnej osoby. Pojawiła się u nich troska o samego siebie, przejawiająca się w dbałości o własne zdrowie, zabieganiu o wygląd zewnętrzny. Młodzież przestała bać się siebie. Stała się niezależna we własnych osądach i wyborach, a równocześnie liczy się z opinią innych np. współdomowników. Młodzi ludzie nie mają też oporów przed załatwianiem spraw w urzędach, wcześniej były trudności z przełamywaniem strachu przed instytucjami publicznymi, koniecznością podjęcia decyzji. Traktując grupę jako namiastkę domu rodzinnego, młodzi ludzie przywiązują większą wagę do dbałości o wspólne dobra materialne i z większym szacunkiem traktują cudzą własność. Możemy stwierdzić, że młodzież osiągnęła pewien poziom samodyscypliny, sumienności i odpowiedzialności co jest widoczne w codziennym życiu grupy.

Trudno stwierdzić czy program i działania, które podejmujemy są wystarczające, aby przygotować młodego człowieka do wejścia w dorosłe, samodzielne życie. Można jednak powiedzieć, że wszystkie praktyczne umiejętności, których nie byłby w stanie zdobyć on w instytucjonalnej placówce pozwolą mu odnaleźć się w przyszłości, zatroszczyć o swój byt, że pobyt w grupie mieszkaniowej zaowocuje trwałymi zmianami w mentalności młodzieży, w sposobie patrzenia na otaczającą rzeczywistość i odnalezienie swojego miejsca w życiu.

*Anna Czarnik
Dyrektor Domu Dziecka Nr 1w Krakowie*

Pawlikowicki Dom Dziecka „Moja Rodzina” – Grupa Usamodzielnienia i Mieszkania Chronione

Dom Dziecka „Moja Rodzina” po przekształceniu w placówkę wielofunkcyjną utworzył Grupę Usamodzielnienia.

Głównym jej zadaniem jest stopniowe przygotowanie najstarszych wychowanków do samodzielnego życia i odejścia z placówki. Wychowankowie pod nadzorem opiekuna, uczą się samodzielności, między innymi poprzez przygotowanie posiłków, dokonywanie zakupów i rozliczanie się z nich przed opiekunem.

Wychowawczni ze swoją Grupą Usamodzielnienia

Do Grupy Usamodzielnienia należą wychowankowie gimnazjum i szkół średnich, którzy nie ukończyli 18 roku życia. Grupa ta działa na zasadzie społeczności, która na spotkaniu raz w tygodniu dokonuje podsumowania swojej działalności i przygotowuje plan działania na kolejny tydzień. W przypadku złego rozdysponowania otrzymanych pieniędzy, następuje tymczasowe wykluczenie z grupy usamodzielnienia wychowanka. Wraca on

wówczas do pozostałych wychowanków niższych grup Domu Dziecka, aż do momentu gdy opiekun uzna, że może znów powrócić do grupy usamodzielnienia.

Każdy wychowanek przebywający w Grupie Usamodzielnienia sporządza swój Indywidualny Program Usamodzielnienia, w którym uwzględnia plan podejmowanych działań wynikających z programu oraz terminy ich realizacji. Określa również, jaką szkołę i w jakim okresie zamierza podjąć. W procesie usamodzielnienia obowiązkowo należy poinformować właściwe Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie o zamiarze usamodzielnienia się na trzy miesiące przed terminem opuszczenia placówki oraz przekazać dokumentację dotyczącą osoby usamodzielnianej, nie później niż na miesiąc przed terminem usamodzielnienia. Do programu należy dołączyć takie dokumenty jak: postanowienie sądu na mocy, którego nastąpiło umieszczenie w placówce lub rodzinie, zaświadczenie potwierdzające okres pobytu w placówce/rodzinie, akt urodzenia, poświadczenie zameldowania, świadectwo szkolne, aktualne zaświadczenie szkolne o kontynuacji nauki, dowód osobisty, numer konta, dochody osób pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym oraz wnioski o przyznanie pomocy.

Mieszkania chronione

Mieszkania chronione znajdujące się przy Domu Dziecka „Moja Rodzina” w Pawlikowicach powstały dzięki Dyrektorowi Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie Pani Ryszardzie Zakrzewskiej-Zachwieja.

Mieszkania te działają na podstawie Regulaminu Domu Dziecka „Moja Rodzina” zatwierdzonego przez Przełożonego Generalnego Zgromadzenia Świętego Michała Archanioła, które to Zgromadzenie jest organem prowadzącym placówkę, a także na podstawie zasad Organizacji Mieszkań Chronionych stanowiących Załącznik nr 1 i nr 2 do Uchwały Rady Powiatu Wielickiego.

Celem mieszkań chronionych jest przede wszystkim pomoc w usamodzielnieniu oraz odpowiednie wsparcie w zakresie prawidłowego funkcjonowania wychowanka w środowisku społecznym zgodnie z uznanymi i obowiązującymi normami społecznymi.

Głównym zadaniem mieszkań jest przygotowanie do prowadzenia samodzielnego życia i funkcjonowania w środowisku w integracji ze społecznością lokalną.

Usamodzielniani wychowankowie mają możliwość wkraczania w dorosłe życie pod opieką doświadczonych osób udzielających im stosownego wsparcia. Wychowanek opuszczający placówkę w takim mieszkaniu uczy się samodzielnego życia nie tylko pod względem znalezienia pracy i zarabiania pieniędzy, ale również gospodarowania tymi pieniędzmi w ciągu całego miesiąca.

Kilka słów dla kogo są przeznaczone mieszkania chronione.

Przede wszystkim dla pełnoletnich wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych, którzy nie mają możliwości powrotu do swojego środowiska społecznego.

Pierwszeństwo wynajmu mieszkania posiadają:

- wychowankowie opuszczający Dom Dziecka „Moja Rodzina”,
- wychowankowie z placówek socjalizacyjnych i rodzin zastępczych, których miejscem zamieszkania przed umieszczeniem w placówce lub rodzinie zastępczej były gminy Powiatu Wielickiego,
- wychowankowie, którzy przebywają w placówkach prowadzonych przez Zgromadzenie świętego Michała Archanioła,
- oraz dla wychowanków z województwa małopolskiego.

Mieszkania chronione znajdujące się przy Domu Dziecka „Moja Rodzina” przeznaczone są dla 8 pełnoletnich wychowanków, którzy posiadają stałe źródło dochodu. Mieszkańcy mieszkań chronionych mogą w nich przebywać maksymalnie 2 lata w zależności od sytuacji i podpisanej umowy z Dyrektorem Domu Dziecka „Moja Rodzina”.

W sytuacji gdy mieszkaniec będzie w rażący sposób łamał regulamin Mieszkań Chronionych, umowa z nim może zostać zerwana po wcześniejszym uzgodnieniu z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Wieliczce. Nabór chłopców do mieszkań dokonywany jest przy ścisłej współpracy z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Wieliczce. Pobyt w mieszkaniu chronionym następuje wówczas gdy zainteresowany złoży wniosek do Dyrektora Domu Dziecka. Zamieszkanie następuje na czas określony zgodnie z terminem uzgodnionym w umowie i programie usamodzielnienia. Szczegółowe zasady pobytu osoby kierowanej, zostają określone w kontrakcie zawartym pomiędzy osobą zainteresowaną a Dyrektorem Domu Dziecka.

W trakcie pobytu w mieszkaniu udziela się wsparcia w zakresie:

- zapewnienia odpowiednich warunków mieszkaniowych
- opieki pedagogicznej, psychologicznej i socjalnej
- pomocy w realizacji Programu Usamodzielnienia i planów docelowych
- pomocy w aktywnym poszukiwaniu pracy

Koszty pobytu w mieszkaniach chronionych związane są z utrzymywaniem mieszkania; tj opłata za energię elektryczną, gaz, wodę w zależności od uzyskania dochodu własnego, w wysokości uzgodnionej w Umowie.

Mieszkania chronione przy Domu Dziecka „Moja Rodzina” wyposażone są we wszystkie niezbędne urządzenia do codziennego funkcjonowania. Mieszkańcy mają do swojej dyspozycji jadalnię oraz aneks kuchenny, który również został wyposażony w urządzenia umożliwiające przygotowanie posiłków.

*Oprac. Agnieszka Michalik
pracownik socjalny Domu Dziecka „Moja Rodzina” w Pawlikowicach*

Grupy usamodzielnienia i mieszkania chronione w Zespole Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Jaszczurowej z siedzibą w Radoczy

Na terenie Powiatu Wadowickiego w 2005 roku został utworzony Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Jaszczurowej z siedzibą w Radoczy. Ma on charakter wielofunkcyjny: posiada grupę socjalizacyjną, dysponuje miejscami interwencyjnymi oraz zapewnia pobyt w mieszkaniu chronionym dla 8 usamodzielnionym wychowanków placówek bądź rodzin zastępczych.

Instytucjonalna forma zapewniania opieki dzieciom i młodzieży nie jest najlepszym z możliwych rozwiązań jednak podejmowane są w jej ramach liczne działania polegające nie tylko na realizacji podstawowych potrzeb wychowanków, ale zmierzające także do przygotowania wychowanków do samodzielnego życia po opuszczeniu placówki. Największe możliwości w tym zakresie stwarzają dwie formy pracy z wychowankami:

- Grupy usamodzielnienia
- Mieszkania chronione

GRUPY USAMODZIELNIENIA

W Zespole Placówek funkcjonują dwie grupy usamodzielnienia liczące 10-14 osób. Zajmują one dwa wydzielone mieszkania, z których każde posiada: wyposażone pokoje 1-3 osobowe, aneks kuchenny i łazienkę z pralnią. Podstawową formą pracy w grupach jest praca społecznością, polegająca na cyklicznych spotkaniach wszystkich wychowanków z grupy usamodzielnienia i wszystkich wychowawców zaangażowanych w prowadzenie grupy. Głównym założeniem pracy społecznością jest odejście od instytucjonalnych metod oddziaływania na rzecz stworzenia jak największej ilości sytuacji wychowawczych wymagających samodzielności, twórczego rozwiązywania problemów, odpowiedzialności za siebie i grupę. W oparciu o miesięczny budżet grupy wychowankowie samodzielnie planują wszelkie wydatki związane z prowadzeniem gospodarstwa domowego dzieląc środki na zakup żywności potrzebnej zgodnie z wcześniej ustalonym jadłospisem, na środki czystości, ustalają kieszonkowe, planują oszczędności. Ponadto poprzez porządkowanie i dbanie o czystość zajmowanych pomieszczeń (m.in. w trakcie wykonywania dyżurów porządkowych), pranie, prasowanie, przygotowywanie jadłospisów, robienie zakupów, przygotowywanie posiłków zdobywają umiejętności w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego. Uczą się też samodzielnie załatwiać sprawy urzędowe, tj. zakup biletu miesięcznego, wysyłanie paczek, składanie dokumentów do szkół czy wyrobienie dokumentów.

Bardzo ważną kwestią w procesie usamodzielnienia jest kształtowanie w wychowankach akceptowalnych społecznie zachowań, budowanie klimatu wzajemnej pomocy i życzliwości, jak również uczenie podejmowania odpowiedzialnych decyzji i ponoszenia odpowiedzialności za nie. Równie ważnym, jeśli nie najważniejszym obszarem pracy wychowawców pracujących jest przygotowanie do prawidłowego funkcjonowania w życiu rodzinnym. W realizacji powyższych planów służących przygotowaniu młodzieży do pełnego usamodzielnienia pracownicy placówki korzystają z pomocy i wsparcia Powiatowych Centr Pomocy Rodzinie, Ośrodków Pomocy Społecznej, Sądów, Policji, Specjalistycznych Poradni, Szkół, Urzędu Pracy i innych instytucji działających na rzecz pomocy dziecku.

MIESZKANIE CHRONIONE

W skład mieszkania chronionego wchodzi: 4 wyposażone pokoje, aneks kuchenny i łazienka z pralnią. Przyjęcia do mieszkania chronionego odbywają się w drodze decyzji kierującej wydanej z upoważnienia Starosty Wadowickiego przez Dyrektora Powiatowego Centrum

Pomocy Rodzinie w Wadowicach. Warunkiem przyjęcia osoby do mieszkania chronionego jest realizacja indywidualnego programu usamodzielnienia, przestrzeganie regulaminu oraz zaakceptowanie i podpisanie przez przyszłego lokatora *Kontraktu określającego zasady pobytu i obowiązki mieszkańca mieszkania chronionego*, zgodnie z którym zobowiązują się on do przestrzegania zasad takich jak: podjęcie lub kontynuowanie nauki lub pracy, podejmowanie działań w celu zapewnienia sobie stałego miejsca zamieszkania, respektowania ogólnie przyjętych norm życia (cisza nocna, zgłaszanie nieobecności w nocy i pobytu poza mieszkaniem powyżej jednego dnia, wzięcie odpowiedzialności za osoby odwiedzające, zakaz przebywania osób obcych w godzinach ciszy nocnej, zakaz spożywania alkoholu i palenia papierosów itp.). We wrześniu 2006 roku w mieszkaniu chronionym zamieszkało 4 pierwszych lokatorów. Byli to usamodzielnieni wychowankowie naszej placówki. Rok później dołączyło do nich 3 kolejnych, również wychowanków naszej placówki.

Pobyt w mieszkaniu chronionym jest czasowy – trwa rok i może zostać przedłużony o kolejny rok w sytuacji, gdy mieszkaniiec oczekuje na przydział mieszkania z zasobów lokalowych gminy lub planuje ukończyć naukę na danym poziomie kształcenia. Należy zaznaczyć, iż pobyt w mieszkaniu jest formą przejściową pomiędzy opuszczeniem placówki a faktycznym rozpoczęciem samodzielnego życia, wobec czego jego przedłużanie niestety nie służy podejmowaniu przez wychowanka aktywności w kierunku znalezienia mieszkania czy pracy, a co za tym idzie pełnego usamodzielnienia.

Mieszkania chronione są doskonałą formą treningu samodzielnego prowadzenia gospodarstwa domowego. Własny pokój czy mieszkanie daje wychowankom poczucie dorosłości, wiąże się jednak również z obowiązkami wynikającym z konieczności ponoszenia opłat, utrzymania mieszkania w porządku i czystości czy też podnoszenia standardu życia poprzez doposażanie mieszkania czy wykonywanie remontów. Pobyt w mieszkaniu chronionym jest szansą dla osób, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej, ale starają się współpracować z instytucją pomocy społecznej w kwestii swojego usamodzielnienia i stopniowo rozwiązywać własne problemy wiążące się z pełnym uzyskaniem samodzielności. Przez okres pobytu mieszkańcy uczą się odpowiedzialności i samodyscypliny, „ćwiczą” umiejętności gospodarowania budżetem, odpowiedzialności za siebie, dbania o czystość, przyrządzania posiłków, a także nabywania umiejętności troszczenia się o drugiego człowieka i budowania prawidłowych relacji międzyludzkich.

W nabywaniu umiejętności samodzielnego życia nie są zostawieni sami sobie. Nadal korzystają z opieki i wsparcia pracownika socjalnego, psychologa oraz opiekuna usamodzielnienia oraz opiekuna mieszkań chronionych (jest to osoba wyznaczona przez Dyrektora Zespołu Placówek – pracownik placówki), któremu mogą zgłaszać wszelkie uwagi, skargi i prośby oraz mogą liczyć na pomoc w rozwiązywaniu problemów czy trudnych sytuacji.

Realia pracy z wychowankami, czy to w ramach grup usamodzielnienia, czy też w formie mieszkań chronionych nie są jednak zupełnym odzwierciedleniem założeń wspomnianych form. Trafiający, bowiem do placówki wychowankowie coraz częściej to osoby ciężko doświadczane w życiu, niemające poczucia obowiązku czy nawyku pracy, a przyzwyczajenia, jakie posiadają często wymagają wyťažonej i ciężkiej pracy.

Poważny problem, na jaki napotykałyśmy, to również lokalizacja naszego mieszkania, które z powodu braku wolnych zasobów lokalowych mieści się przy placówce. W zaistniałej sytuacji opuszczenie grupy usamodzielnienia i przejście do mieszkania chronionego, faktycznie nie stanowi istotnej zmiany w dotychczasowym życiu usamodzielniającego się wychowanka, mającej służyć pełnej jego socjalizacji i integracji ze społeczeństwem. Lokatorzy, bowiem pozostają w ciągłej zależności od placówki, często nie nawiązują kontaktów społecznych z osobami spoza placówki. Taka lokalizacja mieszkania chronionego powoduje,

iż ich mieszkańcy ciągle czują piętno „dzieci z placówki”. Chęć odciążenia się od placówki, demonstrują poprzez niechęć do jakiegokolwiek ingerowania w ich życie przez pracowników placówki. Idealnym rozwiązaniem byłoby, aby mieszkanie chronione, które ma służyć aklimatyzowaniu się wychowanków placówek w społeczeństwie, stanowił np. lokal w bloku. Możliwość zamieszkania obok sąsiadów byłoby wspaniałym sprawdzianem życia w społeczeństwie, dającym im bezpieczny czas na wejście w dorosłe życie.

Wszelkie działania podejmowane przez pracowników placówki zmierzają do wychowania wartościowego i w pełni samodzielnego człowieka. Liczymy na to, że pobyt w grupie usamodzielnienia czy w mieszkaniu chronionym pozwoli naszym wychowankom na zdobycie wszelkich umiejętności radzenia sobie w codziennym życiu, a fakt zdobycia pracy czy założenie prawidłowo funkcjonującej rodziny będą priorytetami w ich dorosłym życiu.

*Oprac. Magdalena Gruszczyńska –
pracownik socjalny PCPR w Wadowicach*

Mieszkania chronione przy ZPOW w Bochni

Mieszkania chronione znajdujące się w Bochni przy ulicy Karolina 14F, funkcjonują od 2005 roku. Powołane zostały w wyniku przekształcenia Domu Dziecka w Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych i wraz z placówką socjalizacyjną, rodzinnym domem dziecka oraz ośrodkiem interwencji kryzysowej stanowią jego integralną część.

Zgodę na pobyt w mieszkaniu chronionym przyznaje się na podstawie decyzji administracyjnej wydanej przez Starostę Bocheńskiego na czas określony – nie dłuższy niż jeden rok. Niemniej w uzasadnionych przypadkach możliwe jest przedłużenie pobytu do 2 lat.

Mieszkania przeznaczone są dla 7 pełnoletnich, usamodzielnionych wychowanków z powiatu bocheńskiego, opuszczających rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo-wychowawcze. Składają się z trzech przestronnych pokoi, kuchni i łazienek. Wszystkie pomieszczenia są w pełni wyposażone w niezbędne sprzęty i urządzenia.

Lokatorzy zobowiązani są do:

- przestrzegania norm i zasad zawartych w regulaminie mieszkań chronionych,
- kontynuowania nauki bądź podjęcia pracy,
- miesięcznych opłat za mieszkanie.

Korzystają z prawa do pomocy:

- pieniężnej na kontynuację nauki (przysługuje osobie usamodzielnionej uczącej się w gimnazjum, szkole ponadgimnazjalnej, w szkole wyższej; przyznawana jest na czas nauki, nie dłużej niż do ukończenia przez osobę usamodzielnioną 25 lat; podopieczny jest zobowiązany do przedkładania na początku każdego semestru zaświadczenia stwierdzającego kontynuowanie nauki w szkole),
- w formie rzeczowej na zagospodarowanie (polega na zakupie niezbędnych sprzętów domowych, pomocy naukowych, materiałów do przeprowadzenia remontu własnego mieszkania).

Pieczę nad mieszkańcami sprawuje opiekun mieszkań chronionych. Jest to osoba, która zwłaszcza w początkowym okresie adaptacji, daje poczucie bezpieczeństwa i informację „nie jesteś sam”.

Biorąc pod uwagę fakt, iż nasi mieszkańcy często wykazują zaburzenia w funkcjonowaniu psychospołecznym, nie są gotowi do samodzielnego życia i konfrontacji z problemami dnia codziennego. Rola *opiekuna usamodzielnienia* sprowadza się do dyskretnego

wsparcia (nie wyłączenia!) młodych ludzi we wszystkich obszarach życia: stymulowania do rozwoju, dodawania wiary i siły w przezwyciężaniu codziennych trudności, wsparcia emocjonalnego, pomocy w budowaniu planów życiowych oraz sposobów ich realizacji, ćwiczenia umiejętności gospodarowania czasem i pieniędzmi, pomocy w poszukiwaniu pracy, uruchomienia specjalistycznej pomocy medycznej.

Kontakty opiekuna z mieszkańcami (24 godz./m-c) odbywają się głównie w oparciu o kontakt indywidualny. Raz w miesiącu odbywa się spotkanie o charakterze superwizyjno-organizacyjnym, w którym uczestniczą wszyscy lokatorzy. Osoba sprawująca pieczę nad mieszkańcami podlega systemowi superwizji w Ośrodku Interwencji Kryzysowej.

Usytuowanie mieszkań obok Ośrodka Interwencji Kryzysowej stanowi dodatkową korzyść dla mieszkańców, którzy mogą korzystać z pomocy specjalistów w sytuacji kryzysu emocjonalnego, problemów natury prawnej, socjalnej itp.

Mieszkania chronione to bardzo ceniona przez naszych mieszkańców forma wsparcia i pomocy. Pozwalają młodym ludziom na spokojne i bezpieczne nabywanie umiejętności samodzielnego życia i funkcjonowania w środowisku, sprzyjają integracji psychicznej oraz wpływają na integrację ze społecznością lokalną.

*Oprac. Elżbieta Rydz-Szczepaniec –
Dyrektor Zespołu Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Bochni*

CZĘŚĆ III DOBRE PRAKTYKI NA RZECZ USAMODZIELNIANYCH

Dzięki środkom finansowym z Europejskiego Funduszu Społecznego większość powiatów w Małopolsce, poprzez realizację projektów systemowych wspiera usamodzielniających się wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych na drodze w dorosłość. Poniżej przykłady działań powiatów, które zechciały podzielić się z nami swoimi projektami, zarówno tymi systemowymi jak i realizowanymi z grantów krajowych.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chrzanowie w ramach projektu POKL „Z pomocą rodzinie”, finansowanego ze środków EFS, obejmuje oddziaływaniami dziesięciosobową grupę usamodzielnianych wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych. Kryterium doboru uczestników do projektu było: pochodzenie z rodzin dysfunkcyjnych (w których występuje problem: ubóstwa, bezrobocia, alkoholizmu, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych), bądź bycie w grupie młodzieży sprawiającej problemy wychowawcze a pochodzącej ze środowisk wykluczonych społecznie. Wsparcie w ramach projektu przewidziano dla wychowanków z terenu Powiatu Chrzanowskiego, uzupełniające kryterium doboru uczestników do projektu obejmowało (poza powyższymi warunkami):

- realizowanie Indywidualnego Programu Usamodzielnienia,
- niepozostawanie w zatrudnieniu – bierny status na rynku pracy,
- nieposiadanie kwalifikacji zawodowych.

Uczestniczącym w projekcie wychowankom zaproponowano w ramach projektu:

- trening kompetencji społecznych w formie warsztatów stacjonarnych i wyjazdowych,
- poradnictwo indywidualne (psychologiczne, pedagogiczne, doradcy zawodowego),
- 2 wychowanków, uczestników projektu otrzyma pomoc w formie mieszkania chronionego (z możliwością zamieszkania na okres roku, w uzasadnionych przypadkach przedłużonego do 2 lat.

PCPR w Chrzanowie zamierza kontynuować wsparcie dla usamodzielnianych w ramach projektu systemowego w kolejnych latach.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gorlicach w 2009 roku realizuje projekt systemowy pod nazwą: „Aktywność i integracja szansą na lepsze jutro”, którego beneficjentami są m.in. usamodzielniani wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych. Projekt ten jest współfinansowany przez Unię Europejską ze środków EFS.

Grupy odbiorców zaplanowanych działań to:

- usamodzielniani wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych – 9 osób,
- wychowankowie przebywający w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i rodzinach zastępczych, którzy planowani są do usamodzielnienia w latach przyszłych – 13 osób.

Warunki uczestnictwa w projekcie:

- status usamodzielnianego wychowanka lub wychowanka placówki opiekuńczo-wychowawczej, rodziny zastępczej,
- wiek aktywności zawodowej 15 – 24 roku życia,
- zamieszkiwanie na terenie Powiatu Gorlickiego,
- niepozostawanie w zatrudnieniu,
- trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu placówki, rodziny zastępczej,
- zagrożenie wykluczeniem społecznym.

W ramach projektu wychowankom proponuje się:

- indywidualne i grupowe zajęcia z doradztwa zawodowego,
- indywidualne wsparcie psychologiczne,
- grupowe – warsztatowe zajęcia z psychologiem (trening kompetencji i umiejętności społecznych),
- wyjazd integracyjny z treningiem kompetencji i umiejętności społecznych,
- kursy zawodowe i szkolenia, poprzedzone badaniami profilaktycznymi/ specjalistycznymi,
- animacja lokalna mająca na celu identyfikowanie potencjalnych miejsc pracy dla beneficjentów,
- praca socjalna w środowisku i na terenie tutejszego Centrum.

Centrum planuje kontynuować projekt do 2013 roku obejmując usamodzielnianych wychowanków działaniami podobnymi do wyżej wymienionych.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Krakowie w roku 2009 odnośnie działań na rzecz pomocy usamodzielnianym wychowankom POW i RZ realizuje wyłącznie zadania ustawowe.

W roku 2010 przewidywane jest podjęcie dodatkowych działań na rzecz usamodzielnianych w ramach projektu systemowego w poddziałaniu 7.1.2 PO KL.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej od roku 2008 realizuje projekt w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, Działanie 7.1, Poddziałanie 7.1.2. Projekt nosi nazwę: „Pociąg do aktywności – program aktywizacji społecznej i zawodowej w powiecie limanowskim”. Zarówno w 2008 roku jak i w bieżącym działaniami w ramach projektu objęto wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych. W 2009 r. w projekcie bierze udział 18 wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych w wieku 15-18 lat. Dla tej grupy beneficjentów ostatecznych za-

planowano działania z zakresu aktywizacji zawodowej (warsztaty i spotkania indywidualne z doradcą zawodowym), aktywizacji społecznej (warsztaty z psychologiem i pedagogiem) oraz wyjazd integracyjny połączony z kursem pierwszej pomocy. Realizacja w/w projektu planowana jest również w kolejnych latach tj. w czasie trwania Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Projektem realizowanym przez **Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Myślenicach** i współfinansowanym przez Unię Europejską ze środków EFS w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki jest program: „Fenix na skrzydłach aktywności – edycja 2009”. Edycja dla młodzieży pozostającej w rodzinach zastępczych oraz zagrożonej wykluczeniem społecznym. Odbiorcami tegorocznego projektu jest młodzież w wieku 15-18 lat, wychowankowie rodzin zastępczych. W obecnej edycji udział bierze 5 wychowanków w tym wychowankowie przebywający pod opieką rodziny zastępczej, jak również rozpoczynający swój proces usamodzielnienia. Propozycja dla tegorocznych beneficjentów obejmuje:

- trening pracy w formie warsztatów grupowych oraz spotkań indywidualnych z doradcą zawodowym, (poznanie swoich predyspozycji zawodowych, mocnych stron w podejmowanych w przyszłości staraniach o pracę),
- trening kompetencji społecznych,
- grupa realizacji indywidualnych projektów – nauka planowania swojej przyszłości.

Przewiduje się realizację projektu w roku kolejnym.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowym Sączu realizował w 2008 r. dwa projekty adresowane do usamodzielniających się wychowanków: projekt dotowany przez MPiPS dotyczyć „**Prowadzenia szkoleń dla pełnoletnich wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych**” i **unijny** projekt miasta Nowego Sącza – Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowym Sączu o nazwie „**Na prostą start**” realizowany w ramach programu operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, priorytetu VII (Promocja integracji społecznej), Działania 7.1 – Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez powiatowe centra pomocy rodzinie, współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Projekt ministerialny objął 25 beneficjentów pełnoletnich, obecnych i byłych wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych w przedziale wiekowym od 18 do 25 lat, którzy kontynuują naukę, nie kontynuują nauki, nie pracują zawodowo lub poszukują pracy.

Realizacja projektu polegała na przeprowadzeniu szkoleń dla pełnoletnich, usamodzielnianych wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych i rodzin zastępczych obejmujących doradztwo zawodowe, kursy prawa jazdy – kategoria „B” i kursy zawodowe: operatorów wózków widłowych i kurs obsługi komputera. Wychowankowie otrzymali komplet materiałów biurowych i dydaktycznych. Wszyscy uczestnicy projektu zostali objęci poradnictwem zawodowym świadczonym przez specjalistów Zakładu Doskonalenia Zawodowego w Nowym Sączu. Natomiast pracownicy MOPS w ramach prowadzonej pracy socjalnej systematycznie motywowali wychowanków do kontynuowania szkoleń, (zwłaszcza tych, którzy rozważali możliwość złożenia rezygnacji) udzielali wsparcia, odwoływali się od poczucia odpowiedzialności za podejmowane decyzje. Promotorami każdego z beneficjentów byli opiekunowie z rodzin zastępczych, wychowawcy zespołu placówek opiekuńczo-wychowawczych i opiekunowie usamodzielnienia. Szkolenie ukończyło **23 wychowanków**.

Drugi z projektów MOPS w Nowym Sączu był skierowany do 20 wychowanków w wieku 18-25 lat, którzy opuścili placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub rodzinę zastępczą,

nie pracują, nie posiadają wyuczonego zawodu lub kontynuują naukę w liceach ogólnokształcących, będąc długotrwale klientami pomocy społecznej.

Wychowankom zaproponowano szkolenia i zajęcia z reintegracji społecznej:

- indywidualne konsultacje z doradcą zawodowym,
- trening w zakresie podniesienia kompetencji społecznych,
- kurs pierwszej pomocy z certyfikatem UE,
- kurs prawa jazdy kategorii „B”,
- szkolenie w zakresie technik komputerowych,
- szkolenie w zakresie nauki kroju i szycia,
- szkolenie w obsłudze kasy fiskalnej,
- szkolenie w zakresie florystyki,
- badania lekarskie w zakresie medycyny pracy.

Pomiotami prowadzącymi szkolenia były: „STOPIL” – Stowarzyszenie na Rzecz Wspierania Przedsiębiorczości i Inicjatyw Lokalnych, Zakład Doskonalenia Zawodowego w Nowym Sączu i Polski Czerwony Krzyż – Małopolski Zarząd Okręgowy w Krakowie.

Zespół pracowników socjalnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowym Sączu opracował 20 programów usamodzielnienia dla pełnoletnich wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych lub rodzin zastępczych pozwalających na określenie indywidualnych ścieżek aktywności zawodowej. Praca socjalna polegała na motywowaniu i wspieraniu beneficjentów w kontynuowaniu i ukończeniu szkoleń i kursów. Indywidualne programy usamodzielnienia były systematycznie monitorowane. Ponadto wszystkim uczestnikom na czas trwania szkoleń (tj. od 31 lipca do 31 grudnia) zapewniono ubezpieczenie NNW.

W efekcie cykl szkoleń ukończyło **15 wychowanków**.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Sączu realizuje projekt systemowy na rzecz usamodzielnianych wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz rodzin zastępczych pn.: „W stronę Samodzielności i Niezależności”, finansowany ze środków EFS.

Chęć udziału w projekcie zadeklarowało 12 wychowanków, w tym 3 usamodzielniających się – opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze (socjalizacyjne i młodzieżowe ośrodki wychowawcze) oraz 9 wychowanków usamodzielniających się w rodzinach zastępczych. Warunkami uczestnictwa w projekcie są:

- korzystanie ze świadczeń pomocy społecznej (otrzymywanie świadczeń pieniężnych i/lub niepieniężnych z OPS, a także korzystanie ze świadczeń/usług PCPR, finansowanych na podstawie przepisów o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych),
- zameldowanie na terenie Powiatu Nowosądeckiego,
- wiek aktywności zawodowej,
- brak zatrudnienia,
- podpisanie deklaracji uczestnictwa,
- podpisanie regulaminu rekrutacji i uczestnictwa w projekcie.

Działania zaplanowane w ramach projektu to:

- konsultacje psychologiczne,
- trening kompetencji i umiejętności społecznych,
- szkolenie „uwierz w siebie”,
- zajęcia z radcą prawnym, doradcą zawodowym,

- szkolenia i kursy edukacyjne i zawodowe min. Kurs prawa jazdy kat. B- D wraz z egzaminem, kurs młodszego ratownika WOPR, kurs obsługi komputera
- zajęcia uzupełniające na poziomie podstawowym, gimnazjalnym lub ponadgimnazjalnym.

Realizacja programu jest przewidziana na lata 2008-2013. Program był realizowany w 2008r. i jest realizowany w roku bieżącym. Jego realizacja w kolejnych latach jest uzależniona od środków finansowych.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Targu w 2009 r. przystąpiło do realizacji projektu POKL: „Wykluczyć wykluczenie wśród mieszkańców powiatu nowotarskiego”. Projekt ten jest adresowany do dwóch grup odbiorców: osób niepełnosprawnych oraz wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych. W projekcie uczestniczy 12 wychowanków z rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych. Są to osoby, które w roku 2009 opuszczają rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo-wychowawcze, posiadają wykształcenie podstawowe lub średnie, nie mają wyuczonego zawodu. Wychowankowie są objęci następującymi formami wsparcia:

- warsztaty integracyjno-psychologiczne, prowadzone przez psychologa i doradcę zawodowego,
- indywidualne spotkania z doradcą zawodowym oraz psychologiem,
- udzielenie pomocy pieniężnej na zagospodarowanie w formie rzeczowej.

Projekt będzie realizowany w roku następnym, jednak w chwili obecnej trudno określić do kogo będzie adresowany.

Powiat suski reprezentowany przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Suchej Beskidzkiej w roku 2008 przystąpił do Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007-2013. Tytuł projektu realizowanego przez PCPR – „Aktywni mogą więcej”. W 2008 roku w ramach projektu wsparciem zostało objętych m.in. 12 wychowanków rodzin zastępczych, którzy w roku realizacji projektu opuścili rodziny zastępcze. Wytyczne brane pod uwagę przy zakwalifikowaniu do grupy projektowej to spełnienie przez wychowanka rodziny zastępczej warunków wynikających z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Wychowankowie rodzin zastępczych z uzyskanych środków otrzymali pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej oraz uczestniczyli w szkoleniu pn.: „Trening kompetencji i umiejętności społecznych”.

Natomiast w 2009r. projektem systemowym została objęta inna grupa projektowa tzn. osoby niepełnosprawne.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnowie obecnie (do końca 2009r.) realizuje projekt systemowy kierowany do usamodzielnianych wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych obejmujący, poza standardowymi, ustawowymi formami pomocy:

1. trening kompetencji społecznych (60 godz.),
2. trening umiejętności prowadzenia gospodarstwa domowego (70 godz.),
3. kursy zawodowe (proponowane: florysta + obsługa kasy fiskalnej, operator wózków widłowych, spawanie, palacz CO, profesjonalny pracownik biurowy; prawo jazdy kat. C lub B lub C + E; prowadzenie własnej firmy).

Uczestnikami projektu jest dziewięćosobowa grupa pełnoletnich, niepracujących wychowanków rodzin zastępczych (8) i placówek opiekuńczo-wychowawczych (1).

Zajęcia wymienione w pkt 1 i 2 prowadzone są metodą warsztatową. Celem jest nabycie i/lub poszerzenie umiejętności intra- i interpersonalnych oraz wiedzy w zakresie m.in. zdrowego stylu życia (w tym – żywienia, kosmetyologii), gospodarowania budżetem, estetyki otoczenia (urządzenie mieszkania), a także umiejętności m.in. kulinarnych, organizowania uroczystości rodzinnych (w tym nakrywania do stołu, dekorowania). Dla osób podejmujących kursy zawodowe przewidziane jest również finansowanie koniecznych badań lekarskich. Beneficjenci otrzymują bilety na dojazd na zajęcia. Ponadto dla osób, które ukończą cykl szkoleń zakupione zostaną garnitury (mężczyźni) i garsonki (kobiety) – odzież, która stanowi ważny element autoprezentacji; podnosi samopoczucie i wzmacnia samoocenę każdego człowieka.

Pomoc usamodzielnianym wychowankom rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych zawsze ma charakter indywidualny i obejmuje wiele sfer życia. W zależności od bieżących potrzeb (ilość usamodzielnianych osób, ich poziom intelektualny, potrzeby emocjonalne) i możliwości (systematyczny kontakt, deklaracja uczestnictwa) organizowane są grupowe formy pracy (np. psychoedukacyjna grupa wsparcia) prowadzone przez pracowników tuł. Ośrodka wspólnie ze specjalistami Ośrodka Adopcyjno-Opiekuńczego w Tarnowie.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wadowicach realizuje w 2009 roku projekt pn.: „Damy sobie radę” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki priorytet 7.1.2. W projekcie uczestniczą osoby usamodzielniające się z rodzin zastępczych bądź placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz osoby niepełnosprawne w tym osoby chorujące psychicznie, które spełniają następujące warunki:

- są osobami korzystającymi z pomocy społecznej,
- są osobami niepracującymi,
- są osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym,
- są w wieku aktywności zawodowej.

W przypadku usamodzielniającej się młodzieży (10 osób), projekt obejmuje:

- kurs stylizacji paznokci (5 osób) i kurs prawa jazdy (5 osób)

Ponadto młodzież wyjechała na obóz integracyjny z wyspecjalizowaną kadrą pedagogów i psychologów w Odporyszowie w dniach 22.06.2009r. – 26.06.2009r. W ramach projektu wychowankowie mają zapewniony udział w spotkaniach w zakresie doradztwa zawodowego oraz indywidualnego doradztwa z pracownikami socjalnymi.

Należy zaznaczyć, iż projekt ten realizowany będzie do 2013 roku, jednak może on zakładać innego rodzaju działania.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wieliczce od 01.01.2009r. do 31.12.2009r. realizuje w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki projekt systemowy o nazwie „**Krok w Przyszłość**” Jest to kontynuacja programu, rozpoczętego 01.07.2008r. Projekt „Krok w Przyszłość” adresowany jest do 15 pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych kontynuujących naukę w szkołach ponadgimnazjalnych, pomaturalnych i na uczelniach wyższych, dla których miejscem pochodzenia jest Powiat Wielicki. Adresowany jest również do tych pełnoletnich wychowanków, którzy ukończyli już ścieżkę edukacyjną, ale ze względu na swoją niezaradność życiową i brak wsparcia rodziny naturalnej rezygnowali z własnego rozwoju, kariery i marzeń, nie umieli samodzielnie wykorzystać swoich zasobów, zamykając sobie tym samym drogę rozwoju i z tego powodu w dalszym ciągu pozostają pod opieką PCPR i względem, których prowadzona jest

praca socjalna z elementami interwencji kryzysowej. Grupa beneficjentów, to osoby przede wszystkim w wieku od 18 do 25 roku życia z niewielkim odsetkiem osób do 30 roku życia. Usamodzielnienie jest długotrwałym procesem wychowawczym, mającym na celu podjęcie przez nich samodzielnego, dojrzałego życia w integracji ze środowiskiem, zdobycie kwalifikacji zawodowych, uzyskanie odpowiedniego wykształcenia zgodnego z ich możliwościami i dążeniami. Z tego też powodu 12 osób, stanowią osoby kontynuujące swój udział w projekcie z roku 2008. Za takim rozwiązaniem przemawiał fakt, że utrata kontaktu z tymi osobami mogłaby zaprzepaścić już zdobyte przez nich umiejętności i doprowadzić do ich powtórnej stagnacji.

Beneficjenci to osoby znajdujące się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej i spełniające warunki określone w ustawie o pomocy społecznej dotyczące pełnoletnich wychowanków.

Planowane działania są uzupełnieniem działań podjętych w roku 2008 o charakterze kompleksowym i zostaną zrealizowane poprzez:

1. Instrument aktywizacji społecznej – treningi umiejętności społecznych, obejmujące umiejętność komunikacji interpersonalnej, trening asertywności, trening ekonomiczny, wsparcie indywidualne i grupowe w zakresie podniesienia kompetencji życiowych i zadbania o własny zewnętrzny wizerunek, konsultacje prawne, spotkania przeciwdziałające uzależnieniom, wypłata świadczenia na kontynuowanie nauki.
2. Instrument aktywizacji zawodowej- organizacja treningów aktywnego poszukiwania pracy poprzez naukę pisania listów motywacyjnych, CV, przygotowanie do rozmowy kwalifikacyjnej, konsultacje doradcy zawodowego.
3. Instrument aktywizacji edukacyjnej – skierowanie i sfinansowanie kursu nauki języka obcego. Ponadto zajęcia praktyczne u pracodawców, kursy zawodowe dokształcające, skierowanie na kurs prawa jazdy. Ponadto praca socjalna – świadczona zarówno przez pracownika bezpośrednio pracującego z pełnoletnimi wychowankami oraz doradcę ds. osób niepełnosprawnych, którego zadaniem jest dostarczenie uczestnikom projektu i innym osobom korzystającym z usług PCPR wiedzy na temat procedur i aktualnych przepisów dot. osób niepełnosprawnych.

W okresie 15-17.05.2009r. beneficjenci wzięli udział w promocyjno- integracyjnym wyjeździe do Szczawnicy, podczas którego oprócz wypoczynku odbywały się warsztaty z psychologiem i doradcą zawodowym.

Projekt „Krok w Przyszłość” realizowany będzie do 2013 roku.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zakopanem w 2009 r. realizuje projekt systemowy pn. „Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji w powiecie tatrzańskim” dla 15 wychowanków z placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych. Warunki uczestnictwa w projekcie to: być usamodzielniającym się wychowankiem placówki opiekuńczo-wychowawczej lub rodziny zastępczej w wieku 18-25 lat, pochodzić z terenu powiatu tatrzańskiego, nie pracować, korzystać z pomocy społecznej, być objętym wsparciem przez PCPR w Zakopanem. W ramach projektu wychowankowie:

- będą uczestniczyć w 5-dniowym wyjeździe szkoleniowym, na którym wezmą udział w szkoleniach i warsztatach – treningu kompetencji i umiejętności społecznych z psychologiem, poradnictwem i wsparciu indywidualnym oraz grupowym w zakresie podniesienia kompetencji życiowych i umiejętności społeczno-zawodowych umożliwiających docelowo powrót do życia społecznego, w tym powrót na rynek pracy i aktywizację zawodową

- będą zdobywać samoświadomość w zakresie ich możliwości i predyspozycji zawodowych i edukacyjnych oraz będą motywowani do poszukiwania pracy i dalszej nauki poprzez doradztwo zawodowe
- będą zdobywać umiejętności z zakresu udzielania pierwszej pomocy,
- będą zdobywać wiadomości z zakresu profilaktyki uzależnień.

Ponadto w ramach projektu przewidziano organizację i finansowanie poradnictwa i wsparcia indywidualnego w zakresie podniesienia kompetencji życiowych umożliwiających powrót do życia społecznego – zorganizowanie wyjść do kina i teatru. Instrument aktywizacji edukacyjnej w projekcie polega na skierowaniu i sfinansowaniu kursu prawa jazdy w ramach podnoszenia kluczowych kompetencji o charakterze zawodowym. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zakopanem przewiduje kolejny projekt dla tej grupy podopiecznych w latach 2011 r. oraz 2013.

**CZĘŚĆ IV
BAZA POWIATOWYCH CENTRÓW POMOCY RODZINIE
I MIEJSKICH OŚRODKÓW POMOCY SPOŁECZNEJ**

PCPR	ul. Windakiewicza 9/5	32-700	Bochnia	(14) 611-97-40	pcprbochnia@wp.pl
PCPR	ul. Wyszyńskiego 6	32-800	Brzesko	(14) 663-00-31	pcprbrzesko@op.pl
PCPR	UL. Topolowa 16	32-500	Chrzanów	(32) 624-11-30	pcpr@powiat-chrzanowski.pl
PCPR	ul. Berka Joselewicza 5/4	33-200	Dąbrowa Tarnowska	(14) 642-44-15	pcprdt@interia.pl
PCPR	ul. Słoneczna 5	38-300	Gorlice	(18) 352-53-80	pcpr.gorlice@post.pl
PCPR	Al. Słowackiego 20	30-037	Kraków	(12) 634-42-66 wew.564	pcpr@powiat.krakow.pl
MOPS	ul. Józefińska 14	30-529	Kraków	(12) 656-47-19	do@mops.krakow.pl
PCPR	ul. Józefa Marka 9	34-600	Limanowa	(18) 337-58-27	pcpr@powiat.limanowa.pl
PCPR	ul. Sienkiewicza 18	32-200	Miechów	(41) 383-40-84	PCPR@miechow.iap.pl
PCPR	ul. Kazimierza Wielkiego 5	32-400	Myślenice	(12) 274-37-80	pcpr@powiat.myślenice.pl
PCPR	ul. Kilińskiego 72a	33-300	Nowy Sącz	(18) 443-82-51	pcprms@poczta.onet.pl
MOPS	ul. Żywiecka 13	33-300	Nowy Sącz	(18) 444-36-24	mopsns@op.pl
PCPR	ul. Szaflarska 39	34-400	Nowy Targ	(18) 266-42-07	pcpr@nowotarski.pl
PCPR	ul. Piłsudskiego 21	32-300	Olkusz	(32) 643-39-41	pcprolkusz@wp.pl
PCPR	ul. Bema 4	32-600	Oświęcim	(33) 842-23-29	pcpr@powiat.oswiecim.pl
PCPR	ul. 3 Maja 72	32-100	Proszowice	(12) 386-29-60	pcpr.pro@interia.pl
PCPR	ul. Kościelna 5b	34-200	Sucha Beskidzka	(33) 874-40-31	info@pcpr.suchabeskidzka.pl
PCPR	ul. Szujskiego 66	33-100	Tarnów	(14) 621-56-83	pcpr.tarnow@wp.pl
MOPS	Al. M.B. Fatimskiej 9	33-100	Tarnów	(14) 688-20-04	mops_tarnow@solutions.net.pl
PCPR	ul. Chramcówki 15	34-500	Zakopane	(18) 200-04-62	pcpr_zakopane@poczta.onet.pl
PCPR	ul. Batorego 2	34-100	Wadowice	(33) 873-42-25	pcpr_wadowice@poczta.onet.pl
PCPR	ul. Daniłowicza 12	32-020	Wieliczka	(12) 288-02-20	pcpr@starostwo.wieliczka.pl